

Švč. Mergelės Marijos kontempliatyvumas ir šiandienės Bažnyčios savimonė ekumeniniu požiūriu

Švč. Mergelės Marijos kontempliatyvus gyvenimas yra ne tik maldingo žavėjimosi, bet ir pavyzdžio bei sekimo objektas. Suvokiama kaip Bažnyčios simbolis, Marija pernelyg dažnai taip išaukštinama, kad nebepastebima jos gyvenimo kasdienybė. Straipsnyje analizuojami Marijos kontempliatyvumo metmenys ir išryškinama kontempliatyvumo reikšmė nūdienos krikščionio gyvenimui.

Katalikų Bažnyčioje krikščioniškasis pašaukimas tradiciškai skirstomas į kontempliatyvų ir veiklų. Manoma, kad esama dviejų krikščioniškojo dvasingumo kelių: vieni ryžtasi tarnauti Dievui pasaulyje, kiti iš pasaulio pasitraukia. Tačiau šis skirstymas klaidingas. Rytų krikščionybės tradicijoje kontempliatyvumas visuomet buvo suvokiamas kaip būtinas kiekvieno krikščioniškojo pašaukimo dėmuo.

The contemplative life of the Blessed Virgin Mary is not only the object of pious admiration, but also an example for us to imitate. Mary is often elevated to such a degree that her daily life is not properly noticed. This article will analyze the dimensions of Mary's contemplativeness and the meaning of contemplativeness in today's Christian life.

Christian vocation in the Catholic Church is traditionally divided into contemplative and active. Supposedly, there exist two paths in Christian spirituality: some decide to serve God in the world; and others retreat from the world. In the Eastern Christian tradition contemplativeness was always conceived as a necessary component of everyone's Christian vocation.

Įvadas

Katalikų teologija, patirianti nuolatinę protestantiškosios teologijos įtaką, pabrėžia, kad Kristaus tarpininkavimui nieko netrūksta ir kad šventųjų tarpininkavimas mūsų išganymui nėra būtinas. Rytų krikščionybės tradicija, priešingai, Kristus nuo šventųjų neizoliuoja. Stačiatikiškai Kristų vaizduojasi apsuptą šventųjų ir Kristaus tarpininkavimą suvokia kaip viso mistinio Kristaus kūno, visų jo narių, tarpininkavimą.¹

Protestantų teologė Reintraud Schimmelpfennig bando suvokti šventųjų užtarimą reformuotosios krikščionybės teologijoje. Jei Kristus Bažnyčią suprantame kaip bendruomenę, kaip šventųjų (apaštalo Pauliaus raštų prasme) bendriją, kaip *communio sanctorum*, tuomet atsiveria maldos vienu už kitus galimybė, gėris ir būtinumas. Krikščionių bendruomenės nariai visuomet meldavosi vieni už kitus. Šioje maldoje teisėtai galime įžvelgti vieną iš visuotinės tikinčiųjų kunigystės bruožų. Pasak įžymiojo liuteronų pas-

toriaus Hanso Asmusseno (1898–1968), bėda yra ta, kad protestantiškoji teologija nėra išplėtojusi mokymo apie mirusiuosius. Tačiau akivaizdu, kad Bažnyčios nariai yra ne tik gyvieji, bet ir mirę krikščionys.² Todėl leistina ir logiška prašyti mirusių šventųjų (tiek šventųjų Pauliaus raštų prasme ar kanonizuotų šventųjų) užtarimo.

Anot žymaus katalikų teologo Bernardo Häringo, šventieji yra didžiausi žmonijos geradariai.³ Kiekvienas šventasis, kaip ir kiekvienas žmogus apskritai, yra individualus bei nepakartojamas. Todėl visi krikščionys šventųjų pavyzdžiuose gali rasti tai, kas būtent jiems yra reikšminga ir aktualu. Švč. Mergelė Marija yra ne tik Dievo Motina, bet ir pavyzdys, dovanotas mums, kad per ją galėtume pažinti tobulą pašaukimo idealą, kuris turėtų tapti kiekvieno iš mūsų tikrove. Marija yra būtybė, kurios dialogas tarp Dievo laisvės ir žmogaus laisvės yra toks tobulas, kad abi laisvės gali imti sąveikauti ir tobulai įgyvendinti pašaukimo tikslą. Pasak H. U. von Balthasaro, Marija, būdama apaštalų Karalienė, netroško naudotis apaštalamis suteiktomis galiomis, žinodama, kad „ji turi kitokias, didesnes galias“.⁴

Straipsnio objektas ir tikslas. Švč. Mergelės Marijos kontempliatyvus gyvenimas yra ne tik maldingo žavėjimosi, bet ir pavyzdžio bei sekimo objektas. Suvokiama kaip Bažnyčios simbolis, Marija pernelyg dažnai esti taip išaukštinama, kad nebepastebima jos gyvenimo kasdienybė. Straipsnyje analizuojami Marijos kontempliatyvumo metmenys ir išryškinama kontempliatyvumo reikšmė nūdienos krikščionio gyvenimui.

Analizuojant temą naudotasi žymių katalikų teologų – popiežiaus Jono Pauliaus II, kardinolo Tomašo Špidliko, Hanso Urso von Balthasaro – darbais, Londono stačiatikių metropolito Kallistos Ware'o, protestantų teologo ir filosofo Sørenso Kierkegaard'o ir kitų autorių įžvalgomis.

Straipsnis skiriamas Dievo Motinos apsireiškimo Šiluvoje 400 metų jubiliejui.

Kontempliatyvumas kaip būtinas krikščioniškumo dėmuo

Patarlių knygoje Dieviškoji Išmintis apie save sako: „Kas randa mane, randa gyvenimą ir gauna malonę iš Viešpaties“ (Pat 8, 35). Anot Jordano Aumanno OP, Bažnyčia pagrįstai šiuos Šventojo Rašto žodžius įdeda į Dievo Motinos lūpas.⁵ Bandykime atrasti Mariją kaip kontempliatyviąją Mergelę ir Moterį, malonėmis apdovanotą ir vis dėlto pasiliekančią tokią artima kiekvienam iš mūsų. Gal Marijos kontempliatyvumas ir yra toji terpė, kurioje randamas dieviškasis gyvenimas ir malonė?

Katalikų Bažnyčioje krikščioniškasis pašaukimas tradiciškai skirstomas į kontempliatyvų ir veiklų. Manoma, kad esama dviejų krikščioniškojo dvasingumo kelių: vieni ryžtasi tarnauti Dievui pasaulyje, kiti (dažniausiai čia turimi omenyje kontempliatyvieji vienuoliai) – pasitraukia iš pasaulio. Tačiau šis skirstymas – klaidingas.⁶

Rytų krikščionybės tradicijoje kontempliatyvumas visuomet buvo suvokiamas kaip būtinas kiekvieno krikščioniškojo pašaukimo dėmuo. Realizuoti šį dėmenį – tai ne pasirinkti vieną iš dviejų evangelinių kelių, bet apsispręsti už tikresnę ir radikalesnę krikščioniškumo kokybę. Origenas, taip pat juo sekdami Evagrijus Pontikas ir Maksimas Išpažinėjas tris krikščioniškojo gyvenimo pakopas apibūdina kaip 1) dorybių praktiką, 2) gamtos kontempliavimą ir 3) Dievo kontempliavimą. Pirmoji pakopa dažnai dar

vadinama aktyviuoju gyvenimu. Ji prasideda su sąmoningo krikščioniškojo gyvenimo pradžia. Stengdamasis nuoširdžiai laikytis dekalogo, stiprindamas savo jautrumą gėriui ir blogiui bei mokydamasis gyventi pagal Dievo valią asmuo pasiekia tam tikrą *teisumą* arba *širdies tyrumą*. Antroji ir trečioji pakopos vadinamos kontempliatyviuoju gyvenimu. Antroje pakopoje krikščionis siekia geriau įsisąmoninti ir giliau suprasti kūrinių egzistencijos pagrindą bei tikslą, išvelgti *visų kūrinių dieviškumą*. Visos gyvenimo sritys dabar persmelkiamos tikėjimo dvasia ir religiniu jausmu. Trečiojoje pakopoje Dievas sutinkamas nebe per sąžinę ir ne kūriniuose, o tiesiogiai. Asmuo kontempliuoja Dievą – ne tiek esantį kūriniuose, kiek esantį virš ir anapus kūrinių. Tai *tiesioginis brandžios meilės ryšys*, panašus į būsimąjį regėjimą veidas į veidą danguje, tačiau pastarajam nusileidžiantis intensyvumu.

Šiame kontekste vartodami aktyvaus ir kontempliatyvaus gyvenimo sąvokas Rytų krikščionybės dvasiniai mokytojai kalba ne apie išorines gyvenimo aplinkybes, o apie vidinę asmens brandos kokybę. Veiklų gyvenimą gyvena ne tik verslininkas ar aktyvus sielovadininkas, bet ir vienuolyno naujokas, kuriam būtina išmokti nugalėti žmogiškąsias ydas ir įgyti dorybių. Lygiai taip pat ir kontempliatyvų gyvenimą praktikuoja ne tik vienuoliai atsiskyrėliai, bet ir kiekvienas pasaulietis, kuris pasiekė vidinį tylėjimą ir meldžiasi širdies malda.⁷

Taigi kontempliatyvumas Rytų krikščionybėje suprantamas kaip kiekvienam tikinčiajam skirta krikščioniškojo gyvenimo kokybė. Ši kokybė nieko nesako apie išorinės asmens vykdomos veiklos apimtį, tačiau kontempliatyvumas yra vaisingesnės veiklos sąlyga. Kontempliatyvusis nesimeta į bet kokią, nors ir pozityvią, veiklą, bet, ko nors imdamasis, siekia suprasti, ar tai atitinka Dievo valią. Todėl kontempliatyvusis nėra nei aktyvus, nei neaktyvus vakarietiškąja prasme – jis tiesiog stengiasi nuolatos būti budrus ir atviras Šventosios Dvasios įkvėpimams. Jis imasi veiklos ir savo aktyvumu gali pranokti daugelį veikliųjų, jei mano, kad tokia yra Dievo valia; tačiau jis pasilieka kontempliatyviame susikaupime, jei jam atrodo, kad kokia nors veikla kyla vien iš žmogiškų paskatų ir neatitinka Dievo valios.

Kontempliatyvumas kaip kova

Kontempliatyvus gyvenimas dažnai klaidingai įsivaizduojamas kaip ramus maldos laikas atitrūkus nuo buitės rūpesčių ir profesinių pareigų. Tačiau iš tikrųjų kontempliatyvumas – tai veikiau nuolatinė pastanga, kova su savimi, su savo formaliu, paviršutinišku krikščioniškumu. „Dangaus karalystė jėga puolama, ir smarkieji ją sau grobia“ (Mt 11, 12). Nuolat turime kovoti, nes visada esame linkę rasti kitų, „svarbesnių“ užsiėmimų už maldą.

Kartą vienuoliai paklausė tėvą Agatoną: „Kokia dorybė reikalauja didžiausių pastangų?“ Jis atsakė: „Atleiskite man, bet aš manau, kad nieko nėra sunkiau kaip melstis Dievui. Kur tik bebūdamas žmogus ketintų melstis, išganymo priešai visur siekia jam sutrukdyti. Juk jie žino, kad iš nieko kito jiems negresia tiek pavojaus kaip iš meldimosi Dievui. Kokį gyvenimo būdą asmuo bepasirinktų, jei ištvėria maldoje, pasiekia ramybę. Tačiau meldimasis reikalauja kovos ligi paskutinio atodūsio“.⁸

Kalbant apie kontempliatyvumą reikia paminėti nuolatinės maldos problemą. Rytų krikščionybės teologai išskiria tris maldos rūšis: 1) lūpų arba žodinę maldą, 2) minties arba proto maldą ir 3) širdies maldą.⁹ Ryždamasis kontempliatyvumui asmuo ryžtasi kovoti ne tik už lūpų ir minties maldos praktiką, bet siekia brandžios širdies maldos. Pastaroji įtraukia visą asmenį, todėl reikalauja globalių žmogaus pastangų. Tad kova už širdies maldą kartu yra kova už viso krikščioniškojo gyvenimo kokybę. Kadangi brandi širdies malda reišia stiprų Šventosios Dvasios veikimą žmoguje, žengdamas kontempliatyvumo keliu asmuo ryžtasi numarinti savyje visa, kas trukdo Dvasios veikimui. Jei „viso numarimas“ asmenį išgąsdina, jis pasuka atgal, įtikindamas save, kad užtektinai padaro „būdamas krikščioniu“ ir „aktyviai“ veikdamas.

Marijos gyvenimas iki angelo Apreiškimo gali atrodyti ramus, maldingas, idiliškas jos gyvenimo tarpsnis. Tačiau toks vienpusiškas supaprastinimas būtų naivus. Marijos jaunystėje būtina išvelgti jos ryžtą, didžiadvasiškumą ir pranokimą ją supančio pasaulio požiūrių. Be šių savybių Apreiškimo metu ji nebūtų buvusi pajėgi ištarti savąjį *fiat*. Protestantų teologas ir filosofas Sørenas Kierkegaardas¹⁰ lygina Marijos ir Abraomo tikėjimą. Kierkegaardas pažymi, jog Marijos tikėjimas pranoko Abraomo tikėjimą. Evangelijų tekstai nors ir trumpai, bet aiškiai perteikia Marijos kontempliatyvumą, prabildami apie ją kaip asmenį, panirusį į Dievo slėpinius. Ji slėpė savo paslaptį netgi nuo sužadėtinio Juozapo ir visus ypatinga Dievo malone paženklintus įvykius laikė širdyje (Lk 2, 19; Lk 2, 51). S. Kierkegaardas gerai suvokia biblinio laikmečio sąlygotą moters tylumą visuomenėje – apie tai apaštalas Paulius kalba Pirmajame laiške korintiečiams: „moterys tegul susirinkimuose tyli“ (1 Kor 14, 34), tačiau atkreipia mūsų dėmesį į mistinę tylėjimo Dievo akivaizdoje prasmę. Tylėjimas, suvokiant ir įsisąmoninant Dievo šventumą, yra esminė religinė laikysena. „Šiame tylėjime su Dievo baimė nuščiūva norų ir geidimų mintys, šiame tylėjime su Dievo baimė nuščiūva dėkojimo gausūs žodžiai. [...] Tai žino, kas tikrai meldžiasi, o kas ne – galbūt ims ir patirs meldamasis“.¹¹ Marijos tylumas ir kontempliatyvumas nėra prigimtinis, tai – Dievo malonės dovana. Todėl Marija, anot S. Kierkegaardo, yra pavyzdys kiekvienam krikščioniui, rodantis, kaip reikėtų įsiklausyti į Dievo žodį ir jį priimti į savo širdį.¹²

Asmens kontempliatyvumas, pasak S. Kierkegaardo, reiškia ne tik vidinę brandą, bet ir išbandymų sutvirtintą tikėjimą, herojiškumą ir aukojimosi dvasią. Tiek Abraomui, tiek Marijai teko išgyventi išbandymų dienas, kai Dievas leido, kad jiems trūktų aplinkinių žmonių paramos ir pagalbos. Jiems abiem teko patirti konfliktines situacijas, likti vieniems ir vienišiams su savo pašaukimo našta. Tai, kad Marijos kontempliatyvumas buvo persmelktas išbandymų ir kančios, nėra išimtis, bet veikia kontempliatyvaus gyvenimo taisyklė.¹³

Enciklikoje *Redemptoris Mater* Jonas Paulius II kelia klausimą, ar Apreiškimo momentu Marija galėjo suvokti visą angelo žodžių prasmę ir kaip ji turėjo įsivaizduoti būsimą jos Sūnaus „karaliavimą“,¹⁴ kuriam „nebus galo“ (Lk 1, 33). Šiuos klausimus Jonas Paulius II paliko neatsakytus, tačiau išreiškė nuomonę, kad Marija angelo Apreiškimą ir kitus savo gyvenimo įvykius priėmė tikėjimu. Dievas vedė ją, tikinčią savo tarnaitę, ligi giliausios tikėjimo nakties Golgotos dramoje. Anot angelo žodžių, turėjęs „būti didis“ ir „sėdėti Dovydo soste“ (Lk 1, 32), jos Sūnus dabar baigia gyvenimą atmetas, paniekintas ir kentė-

damas didžiausias kančias. Todėl stovėdama po Kristaus kryžiumi Marija išgyveno ne tik begalinę kančią, bet ir tikėjimo naktį. Pasak Jono Pauliaus II, tai, ką Marija patyrė Golgotoje, „neabejotinai yra giliausia žmonijos istorijoje tikėjimo *kenozė*“.¹⁵ Komentuodamas šią Evangelijos vietą, šv. Bazilijus Cezarietis daro prielaidą, kad Mariją Golgotoje apėmė tikėjimo abejonės. Bazilijus remiasi prieš kančią Jėzaus išstartais žodžiais: „Jūs visi manimi pasipiktinsite“ (Mt 26, 31).¹⁶ Anot Bazilijaus, šios tikėjimo abejonių pagundos kaip tik ir buvo Simeono išpranašautas kalavijas, perversiantis Marijos širdį: „ir tavo pačios sielą pervers skausmo kalavijas“ (Lk 2, 35).¹⁷

Kontempliatyvumas kaip autentiškas krikščioniškumas

Marija dar prieš angelo apsireiškimą gyveno kontempliatyvų gyvenimą. Tai parengė jos sielą tiek išgirsti angelo žodžius, tiek į juos atsiliepti. Marijos „tebūnie“ (Lk 1, 38) pakylėjo jos gyvenimą į kitą lygmenį: nuo to laiko jos gyvenimas prisipildė giliausios prasmės ir tikrumo taip, kad jis gali būti pavadintas *par excellence* laimingu gyvenimu. Lygiai taip pat kiekvieno mūsų kontempliatyvumas parengia mus išgirsti Dievo žodį arba priimti Jo įkvėpimą. Kontempliatyvumas teikia autentišką Dievo artumos pojūtį bei iš šios artumos kylantį pasitenkinimo gyvenimu jausmą. Intymus žmogaus ir Dievo ryšys yra vienintelė tikrovė, leidžianti jaustis tikrai laimingam, net nepaisant išoriniame gyvenime patiriamų kentėjimų ir sunkumų.

Kontempliatyvumas nėra savitikslis, todėl jis puikiai dera su atidumu kitų žmonių reikmėms bei ryžtu, neretai įveikiančiu labai dideles išorines ar vidines kliūtis. Nors Marija buvo atsidėjusi nuolatinei dieviškųjų dalykų kontempliacijai, tačiau tai jai nė kiek nesutrukdė apsispręsti patarnauti Elzbietai. Ji ryžtingai paliko brangią maldos vienatvę ir nedelsdama iškeliavo. Komentuodamas Marijos apsilankymą pas Elzbietą Bažnyčios mokytojas šv. Alfonsas Liguoris sutapatina kontempliatyvumą su meile, kuri „visa pakeilia“ (1 Kor 13, 7) ir nedelsia atlikti tai, kam įkvepia Šventoji Dvasia. Todėl švelni ir maldos tyloje pratusi gyventi Mergelė, nepaisydama tolimos kelionės vargo, „skubiai iškeliavo“ (Lk 1, 39).¹⁸

Kontempliatyvumas nesutrukdė Marijai dalyvauti vestuvių puotoje Kanoje. Tai rodo, kad ji gebėjo džiaugtis kitų džiaugsmu ir palaikyti draugiškus ryšius su žmonėmis. Vis dėlto dalyvavimas pokylyje neatitraukė jos širdies nuo Dievo ir netapo priežastimi užsimiršti. Ji vienintelė pastebėjo vestuvių šeiminkams iškilusią problemą ir ėmėsi ją spręsti. Nors atrodė, jog jai nederėtų įsikišti, tačiau artimo meilė Mariją drąsino. Jos atjauta šeiminkams, patekusiems į nemalonią padėtį, pranoko tai, kad metas buvo netinkamas, kad „valanda buvo dar neatėjusi“ (Jn 2, 4).

Galėtume rasti daug pavyzdžių Bažnyčios istorijoje, kai kontempliatyvumas įstabiai susiderino su ypatingais ir didžiais užmojais. Šv. Brunonas Kverfurtietis (+1009), slavų, prūsų ir lietuvių genčių misionierius, buvo kontempliatyvaus kamaldulių ordino narys. Nors savo vienuolijos įkūrėjais kamalduliai pripažįsta šv. Benediktą ir šv. Romualdą, tačiau savąją charizmą kildina iš dykumos tėvų ir motinų dvasingumo.¹⁹ Brunono troškimas pasišvesti kontempliatyviam gyvenimo būdai persipynė su nepaprastu apaštalinium uolumu. Jo kelionės po Europą rengiantis misijinei veiklai ir uždegančios bendražygių

paiėškos akivaizdziai rodo Brunono ŗirdyje liepsnojusią meilę Dievui ir žmonėms. Jis aiėškiai suvokė anuometinės misijų veiklos pavojus ir ŗinojo rizikuojąs gyvybe, todėl esama rimto pagrindo tvirtinti, kad kontempliatyvumas Brunono sieloje subrandino didŗiá drąsą ir ryŗtingumą. ŗvelgdami teologiniu ŗvilgsniu jokia būdu neturėtume ŗv. Brunono misijos laikyti nesėkminga, nes jo gyvybės auka negalėjo likti bevaisė Dievo išganymo plane.

Kontempliatyvumas padeda panirti į antgamtinį pasaulį, slėpiningu būdu susitikti ir patirti Dievą. Tuo tikslu asmuo turi laikinai pasitraukti į nuošalumą. Tačiau ŗis pasitraukimas nereiėkia noro pasaulį atmesti, labiau norima pasaulį perkeisti (ŗį perkeitimą pradėdant nuo savės). Pasitraukiama tam, kad po to vėl būtų sugrįŗta ir naujoje perspektyvoje paŗvelgta į ŗį ŗemiėškąjį gyvenimą. Pasirinkęs kontempliatyvumą asmuo tam ir atsiskiria nuo kitų, kad pasitarnautų jiems savo malda už juos. ŗis atsiskyrimas kyla iš meilės Dievui ir *tikros meilės* žmonėms. Pasiėalinęs į vienumą maldai, kontempliatyvusis, kupinas geranoriėškumo visiems, siunčia Dievui maldas už visus žmones. Daŗnai ŗmonių tarpusavio bendravimas neturi to intensyvumo ir prasmingumo, kurie randami kontempliacijos valandose ir dienose. Tą patvirtina ir oficialus Baŗnyčios poŗiuris į rekolekcijų ar susikaupimo dienų svarbą (paėvėsto) asmens religiniame gyvenime. Sugrįŗdamas į pasaulio ŗurmulį kontempliatyvus krikėėcionis atsineėa naują, dieviėskesnį poŗiūrį į pasaulį, ir todėl jo veikla paprastai pasiŗymi didesniu brandumu ir kokybe.

Iėsvados

Kontempliatyvaus matmens buvimas asmens gyvenime atveria jo sielą Dievo malonei ir padaro jį atidų Dievo įkvėpimams. Tai svarbu ir jaunystėje, kai reikia pasirinkti gyvenimo kelią, ir vėlesniame gyvenime, kai paėaukimas jau pasirinktas, tačiau turi būti toliau stiprinamas ir ugdomas. Visų pirma kontempliatyvumas įgalina išgirsti Dievo ŗodį. Kadangi Dievo mintys nėra ŗmogaus mintys, todėl ŗmogui visuomet išlieka galimybė net ir išgirstą Dievo ŗodį interpretuoti savaip, pernelyg ŗemiėškai ir ŗmogiėškai. Vertindamas gautąją malonę pagal savo supratimą ir pasitikėdamas savo tariamu „gerumu“, asmuo nebemato reikalo ieėkoti Dievo ŗviesos. Taip jis (ji) savo paėaukimą redukuoja į tokį, kuris nebeatitinka pirminės, jam suteiktos Dievo malonės apimties.

Suvokiant kontempliatyvumą tik kaip vieną iš dviejų paėaukimo kelių, iškyla pavojus kontempliatyvumo deramai neįvertinti ir jį atmesti. Tačiau taip atmetama krikėėcioniėško tikėjimo gilesnioji samprata ir pasiliekiama prie „aktyvaus“, tačiau iš tikrųjų pavirėutiniėško tikėjimo. ŗis pavirėutiniėškumas įsismelkia ne tik į asmens sielą, bet ir nuspalvina jo gyvenimo siekius, planus bei visą veiklą.

Šiandienėje Baŗnyčioje ryėėkėja tendencijos akcentuoti sielovadinį uolumą, kuris daŗnai kyla ne tiek iš gryo pasiėvėntimo Dievui, kiek iš ŗmogiėškų paskatų. Šios paskatos nėra blogos, tačiau neretai neduoda laukiamų rezultatų. Veikimas dėl veikimo nėra tikrasis krikėėcionio paėaukimas. Tik nugrimzdami į kontempliatyvumo gelmę ir prisiliesdami prie Dievo „ŗirdies“, krikėėcionys įgyja tikresnės bei veiksmingesnės krikėėcioniėško gyvenimo kokybės ir subtilesnės, o drauge ir didŗiadvasiėskesnės bei veiksmingesnės sielovados pajautą.

Mariologinis maldingumas, jei jis yra sveikas ir gilus, savo esme yra kristologinis. Melsdamiesi Tyriausiajai Mergelei, visa siela atsigręžiame į ją kaip į Dievo Motiną ir į jos Sūnų, mūsų Išganytoją ir Mokytoją. Anot šv. Bonaventūro, Marija yra toji Evangelijos dirva (Mt 13, 44), kurioje slypi dieviškasis lobis: *Ager iste est Maria, in qua thesaurus Dei Patris absconditus est.*²⁰

NUORODOS

- ¹ Špidlik T. Matka Boża. Kraków. 2004. P. 30.
- ² Hagemeyer O., OSB. Marienfrömmigkeit einst und heute in ökumenischer Sicht. // Heiliger Dienst. Salzburg: Erzabtei St. Peter. 1983. Heft 3. P. 133.
- ³ Häring B. Ihr seid das Salz der Erde. München. 1983. P. 45.
- ⁴ Murphy F. Immaculate Mary: The Ecclesial Mariology of Hans Urs von Balthasar. // Mary. The Complete Resource. S. J. Boss (Editor). London. 2007. P. 312.
- ⁵ Aumman J. Spiritual Theology. London. 1980. P. 61.
- ⁶ Špidlik T. Człowiek Boga. U źródła życia zakonnego. Kraków. 2006. P. 39–40.
- ⁷ Ware K. Der Aufstieg zu Gott. Glaube und geistliches Leben nach ostkirchlicher Überlieferung. Freiburg/Basel/Wien: Herder. 1983. P. 143–144.
- ⁸ Weisung der Väter. Apoptegmata Patrum, auch Gerontikon oder Alphabeticum genannt. Trier: Paulinus. 2005. § 91.
- ⁹ Ware K. The Inner Kingdom. St. Vladimir's Seminary Press. 2000.
- ¹⁰ S. Kierkegaardas aiškiai išpažino religinį rašytinės savo kūrybos pobūdį: „visos autorinės veiklos pamatinė mintis yra tokia: tapti krikščioniu“. *Kierkegaard S.* Požiūrio taškas į mano autorinę veiklą. Vilnius. 2006. P. 57.
- ¹¹ *Kierkegaard S.* Laukų lelija ir padangių paukštis. Vilnius. 1997. P. 16–17.
- ¹² Špidlik T. Matka Boża. Kraków. 2004. P. 53–54.
- ¹³ Špidlik T. Matka Boża. Kraków. 2004. P. 53–55.
- ¹⁴ Lietuviškajame Šventraščio vertime *karaliavimo* sąvoka pakeista labiau „dvasiniu“ *viešpatavimu*: „jis viešpataus Jokūbo namuose per amžius, ir jo viešpatavimui nebus galo“ (Lk 1, 33). Dėl to lietuviškas tekstas neatspindi enciklikoje popiežiaus reiškiamos minties. Žr. graikišką šios Biblijos vietos tekstą, taip pat lotynišką ir anglišką vertimus: „καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος“, „regnaturum super domum Iacob in aeternum, et regni eius non fore finem“ ir „he will reign over the house of Jacob for ever and of his kingdom there will be no end“.
- ¹⁵ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Redemptoris Mater*. Vilnius. 1992. § 15.18. Taip pat: *Balthasar H. U. von.* Kommentar. // *Maria – Gottes Ja zum Menschen.* Freiburg-Basel-Wien: Herder. 1987. P. 133–134.
- ¹⁶ Anot Evangelijos pagal Matą, šiuos žodžius Jėzus sako apaštalams, todėl galima būtų manyti, kad Viešpats pranašauja, jog tik apaštalai Juo pasipiktins (nusivils), visai neturėdamas omenyje savo Motinos. Kita vertus, ar šiuos žodžius reiktų suprasti kaip absoliučiai įvyksiančią tikrovę ar tik kaip įspėjimą? Ar galėtume teigti, kad pasipiktinimas Jėzumi buvo matomas Jono asmenyje, kuris sekė Jėzų į vyriausiojo kunigo rūmų kiemą ir stovėjo po Jo kryžiumi?
- ¹⁷ *Basil of Caesarea.* Letter to Optimus the bishop, 9. Taip pat: Beattie T. Mary in Patristic Theology. // *Mary. The Complete Resource.* S. J. Boss (Editor). London. 2007. P. 100–101.
- ¹⁸ *Alfons Maria von Liguori.* Die Herrlichkeiten Mariens. Stuttgart. 1991. P. 314.
- ¹⁹ Nūdien kamaldulių ordinas viena iš savo tarnystės sričių laiko ekumeninį ir tarpreliginį dialogą.
- ²⁰ „Ši dirva yra Marija, kurioje paslėptas Dievo Tėvo lobis“. *Alfons Maria von Liguori.* Die Herrlichkeiten Mariens. Stuttgart. 1991. P. 315.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. *Alfons Maria von Liguori*. Die Herrlichkeiten Mariens. Stuttgart. 1991.
2. *Aumman J.* Spiritual Theology. London. 1980.
3. *Balthasar H. U. von.* Kommentar. // Maria – Gottes Ja zum Menschen. Freiburg/Basel/Wien: Herder. 1987.
4. *Hagemeyer O., OSB.* Marienfrömmigkeit einst und heute in ökumenischer Sicht. // Heiliger Dienst. Salzburg: Erzabtei St. Peter. 1983. Heft 3.
5. *Häring B.* Ihr seid das Salz der Erde. München. 1983.
6. *Jonas Paulius II.* Enciklika *Redemptoris Mater*. Vilnius. 1992.
7. *Kierkegaard S.* Požiūrio taškas į mano autorinę veiklą. Vilnius. 2006.
8. *Kierkegaard S.* Laukų lelija ir padangių paukštis. Vilnius. 1997.
9. *Mary.* The Complete Resource. S. J. Boss (Editor). London. 2007.
10. *Špidlik T.* Matka Boża. Kraków. 2004.
11. *Špidlik T.* Człowiek Boga. U źródeł życia zakonnego. Kraków. 2006.
12. *Ware K.* Der Aufstieg zu Gott. Glaube und geistliches Leben nach ostkirchlicher Überlieferung. Freiburg/Basel/Wien: Herder. 1983.
13. *Ware K.* The Inner Kingdom. St. Vladimir's Seminary Press. 2000.
14. Weisung der Väter. Apophtegmatum Patrum, auch Gerontikon oder Alphabeticum genannt. Trier: Paulinus. 2005.

Gauta: 2008 06 03

Parengta spaudai: 2008 10 06

Romualdas DULSKIS

CONTEMPLATIVENESS OF THE BLESSED VIRGIN MARY AND THE CONSCIOUSNESS OF TODAY'S CHURCH FROM THE ECUMENICAL POINT OF VIEW

S u m m a r y

The contemplative life of the Blessed Virgin Mary is not only the object of pious admiration, but also an example for us to imitate. Mary is often elevated to such a degree that her daily life is not properly noticed. This article will analyze the dimensions of Mary's contemplativeness and the meaning of contemplativeness in today's Christian life.

Christian vocation in the Catholic Church is traditionally divided into contemplative and active. Supposedly, there exist two paths in Christian spirituality: some decide to serve God in the world; and others (often we have in mind here hermit monks and nuns) retreat from the world.

In the Eastern Christian tradition contemplativeness was always conceived as a necessary component of everyone's Christian vocation. To accomplish this component – one must not choose only one of the two Christian ways, but should decide on the more authentic and radical quality of Christian life. Origen and his followers Evagrius Ponticus and Maximus the Confessor who characterized the three levels of Christian life as follows: 1) the practice of virtue, 2) contemplation of nature, and 3) the contemplation of God. The first level is still often called the active life, which starts with a conscious Christian life. At this stage, one tries to sincerely keep the Decalogue, by intensifying one's sensitivity for right and wrong. Learning to live according to God's Will, the individual reaches a *purity of the heart*. The second and third levels are known as the contemplative life. At the second level the Christian seeks to internalize and comprehend more deeply the basis and purpose of creation's existence and to perceive the God-likeness of all creation. All life's spheres are now transfused in faith and religious feeling. At the third level, God is no longer perceived through the conscience or through creation, but directly. A person contemplates God who is above and beyond creation, i.e. an immediate and mature love relationship that is similar to the future face-to-face sight in heaven. However, the latter is more intensive.

Mary's life up to the angel's Annunciation could appear to us to have been a peaceful, pious and idyllic phase in her life. However, such a one-sided simplification could be said to be naïve. When we reflect on Mary's youth, it is necessary to perceive her determination, her magnanimity and her maturing within the context of worldly attitudes around her. Without these attributes at the time of the Annunciation, she would not have been strong enough to pronounce her "fiat". The Protestant theologian, Søren Kierkegaard compares Mary's and Abraham's faith. Kierkegaard remarks that Mary's faith surpassed that of Abraham. Gospel texts, even though brief, distinctly relate Mary's contemplativeness, by referring to her as a person submerged in God's mysteries. She kept her secret to herself, even from Joseph, her betrothed. Mary kept events marked by extraordinary God's Grace in her heart (Luke 2. 29; 51). Kierkegaard very clearly discerns the conditional silence of a woman in society during biblical times. However, he turns our attention to the meaning of mystical silence in the presence of God. Being silent and discerning and being aware of God's holiness is the essence of a religious attitude. Mary's silence and contemplativeness is not hereditary, but a gift of God's Grace. Therefore, Mary is a role-model for every Christian as to how to discern God's Word and to accept it into one's heart.

An individual's contemplativeness, according to S. Kierkegaard, refers not only to an inner maturity, but also to a faith strengthened by trials, heroism and sacrifice. Abraham as well as Mary experienced trials, when God allowed them to endure a lack of support and assistance from people around them. In the Encyclical *Redemptoris Mater* John Paul II raises the question of whether during the moment of the Annunciation was Mary able to discern the full meaning of the angel's words, and how did she imagine the future "reign" of her Son who "would be without end" (Luke 1. 33)? According to the words of the angel, Jesus would be "great" and "sitting on David's throne" (Luke 1. 32). Mary's Son ended his life rejected, scorned and experienced great sufferings. Therefore, standing beneath Christ's cross Mary experienced not only unending suffering, but also a night of faith – a *kenosis* of faith.

Mary was living a contemplative life before the angel's Annunciation. This contemplative life prepared her soul to discern the angel's words as well as to respond to them. Mary's "may it be" (Luke 1. 38) elevated her life to another dimension. From that time, her life was filled with the deepest meaning and authenticity, so that it can be called *par excellence* – a happy life. In such a way, our contemplativeness also prepares us to hear God's word and to accept His inspiration. Contemplativeness offers us the authentic feeling of God's nearness. From this nearness arises a feeling of contentment in life. An intimate relationship between a person and God is the only reality that lets one to experience true happiness, notwithstanding exterior suffering and difficulties occurring in life.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: kontempliatyvumas, Švč. Mergelė Marija, Bažnyčia, ekumeninis dialogas.

KEY WORDS: contemplativeness, Blessed Virgin Mary, Church, ecumenical dialogue.

Romualdas DULSKIS – kunigas, teologijos daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto profesorius. Europos katalikų teologų draugijos Tarybos narys, Whiteheado metafizikos draugijos narys. Moksliniai interesai: ekumenizmas, dvasingumas, tarpreliginis dialogas, pašaukimų teologija. Adresas: Rotušės a. 14 B, LT-44279 Kaunas. El. paštas: r.dulskis@ktf.vdu.lt.

Romualdas DULSKIS – Priest, Doctor of theology, Professor at the Faculty Catholic Theology, Vytautas Magnus University. Member of Curatorium of European Society for Catholic Theology, Member of Whitehead Metaphysical Society. Professional Interests: Ecumenism, Spirituality, Inter-religious Dialogue, Theology of Vocation. Address: Rotušės a. 14 B, LT-44279 Kaunas. E-mail: r.dulskis@ktf.vdu.lt.